

N:o 15.

Ank. till Riksd. kansli den 15 mars 1888, kl. 2 e. m.

Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 6, i anledning af väckt fråga om ändring i kongl. förordningen angående förbud mot lotterier m. m. den 6 augusti 1881.

Uti en inom Andra Kammaran väckt, till utskottet hänskjuten motion (n:o 145) har herr *E. B. A. Nilson* hufvudsakligast anfört, hurusom vårt lands industri och i synnerhet handtverkerierna sedan en följd af år lede af ett särdeles svårt tryck, hvilket sannolikt skulle jemväl till en kommande tid sträcka sina verkningar, i ty att yrkesskickligheten, i följd af den ringa omsättningen för handtverkerierna och deraf följande minskad tillverkning, icke allenast stannade i sin utveckling, utan äfven vore utsatt för fara att gå tillbaka. Särskildt under de sista åren hade ett betänkligt tillstånd inom handtverkerierna inträdt, under det att utlandets tillverkningar ännu intoge en framstående plats på den industriella rangskalan. Under sträfvandet att råda bot för denna förlamning af den s. k. mindre industrien hade, fortfar motionären, flertalets åsichter enats om önskvärdheten att få återupplifvade de på 1860-talet hos oss brukliga industrilotterierna, hvilka visat sig verka mycket godt för landets industri, derigenom att de, på samma gång de framtvungade en ökad omsättning, tillika uppfordrade de olika handtverkerierna att framställa sina produkter så smakfulla, praktiska och solida som möjligt. Äfven förmodar motionären, att våra yrken ännu till stor del lefva af hvad då inhemtades. Såsom ytterligare stöd för industrilotteriernas gagn har motionären hänvisat till dylika i Danmark sedan lång tid tillbaka befintliga lotterier, hvilka skulle, enligt danska yrkesmäns enstämmiga uttalanden, verkat till synnerlig förmån för yrkesskicklighetens höjande samt beredande af af-

sättning af handtverkeriernas produkter. I sammanhang härmed erinrar motionären om de såväl i nämnda land som i en stor del af Europas öfriga stater förefintliga penningelotterierna samt påpekar, hurusom det danska penningelotteriets verksamhet, till hvilket han anser att minst 5 millioner kronor årligen utgå ur vårt land, visat sig så gynsam, att danska staten beslutat en utökning af detsamma med ytterligare 25,000 lotter eller från 75,000 till 100,000 lotter. Lotterispel vore visserligen ur flere synpunkter fördömligt; men emedan erfarenheten visat, att spellusten hos den svenska allmänheten icke genom lagstiftningsåtgärder läte sig hämma, då rikliga tillfällen till dess tillfredsställelse funnos utom Sveriges gränser, anser motionären lämpligt att söka tillgodogöra landet och den aftynande industrien de till andra länder utströmmande lotteripenningarna samt föreslår på grund häraf, »att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och till nästkommande Riksdag framlägga förslag till ändring af kongl. förordningen mot lotterier, så att

1:o) industrilotterier inrättas inom landet för att derigenom söka höja handtverkerierna och yrkesmännens arbetsskicklighet, bereda afsättning för inhemska handtverksprodukter och sålunda förhjelpa vår industri till öfvervinnande af det tryck, under hvilket den en följd af år arbetat; och

2:o) för att inom landet behålla den mängd af millioner, som nu gå icke endast till Danmarks, utan äfven till andra länders penningelotterier, att ett statspenningelotteri inrättas i Sverige.»

Hvad då först beträffar frågan om industrilotteriers upprättande, har utskottet till en början velat göra följande erinringar. Kongl. förordningen angående lotterier af den 21 mars 1844, hvilken stadgade uttryckligt förbud mot inrättande af lotterier i allmänhet, har i sin 2 § medgifvit undantag i afseende å bortlottning af lösören för välgörande ändamål samt af konstalster till svenska industriidkares understöd och uppmuntran, i båda dessa fall likväl först efter tillstånd af Kongl. Maj:ts befallningshafvande, som i saken egde pröfningsrätt. På grund af detta stadgande har Kongl. Maj:t uppå särskilda framställningar vid olika tillfällen under 1860-talet tillåtit föreningar i åtskilliga städer, såsom Stockholm, Malmö och Göteborg, att med vederbörande befallningshafvandes begifvande inrätta lotterier för bortlottande af industrialster i ändamål att befordra afsättningen af skickliga, men obemärkta industriidkares tillverkningar och uppmuntra till utveckling af smak och konstsinne inom handverk och slöjder. För dessa lotterier fastställdes af vederbörande befallningshafvande reglementen, deri föreskrifter meddelades, bland annat, derom, att nettovinsten skulle uteslutande användas för något visst uppgifvet ändamål. Det i Göteborg upprättade konst- och industrilotteriet samt industrilotteriet i Stockholm upphörde emellertid, sedan de för dem bestämda

tider tilländalupit, det förra 1872 och det senare 1873. Hvad beträffar det i Malmö inrättade industrilotteriet, hvilket tillåtits på obestämd tid, föreskrefs genom kongl. bref den 21 november 1868, att, enär detsamma, i följd hufvudsakligast af den felaktiga rigtning det gifvit åt sin verksamhet, icke ansåges uppfylla det dermed afsedda ändamål, detta lotteri skulle upphöra med utgången af år 1872. I syfte att erhålla i lag stadgad rättighet för föreningar att inrätta lotterier af nu omförmäld beskaffenhet väcktes derefter vid 1873 års riksdag motion, som dock blef i enlighet med vederbörande utskotts afstyrkande utlåtande af Riksdagen afslagen. Förberörda kongl. förordning af den 21 mars 1844 har sedermera blifvit ersatt genom den nu gällande kongl. förordningen af den 6 augusti 1881, men har sistnämnda förordning icke gjort någon ändring i den förras bestämmelser uti nu ifrågasatt afseenden.

Ehuru, såsom motionären ock uppgifver, mycket kan anföras mot lotterier, kan man dock å andra sidan icke förneka det verkliga gagn, som sådana, anordnade för något visst lofvärdt syfte, medfört. Så erkännes allmänt, att de förut hos oss befintliga industrilotterierna utöfvat ett gagnande inflytande på handverk och slöjder, i det de uppfordrat handverkare, som annars ej skolat våga offra tid och penningar på sina arbeten, att frambringa konstnärliga alster, för hvilka de visste sig hos lotteriföretagen ega afnämare. Då utskottet, med hänsyn till hvad motionären anført, delar hans farhågor för den svenska handverksindustriens tillbakagång särskildt beträffande de produkter, som fordra större skicklighet och kostnader vid deras förfärdigande, derest icke något göres för beredande af rikligare tillfällen till afsättning af *sådana* inhemska varor, än nu förefinnas, samt de ifrågasatta industrilotterierna synas väl egnade att i sådant afseende stödja berörda inhemska industri och uppmuntra till höjande af slöjdskickligheten, har utskottet icke tvekat att, lika med motionären, framhålla önskvärdheten deraf, att dylika lotterier måtte i vårt land å nyo anordnas.

För denna sin åsigt har utskottet fått ytterligare stöd i de många, från föreningar och enskilda i olika orter inom landet utgångna, till utskottet genom riksdagsmän framburna skrivelser i nu omförmäldt syfte, äfvensom af den i öfrigt inom landet numera allmänt uttalade önskan om återinförande af industrilotterier. Men för att dessa skola väl fylla sitt ändamål, erfordras noggranna bestämmelser angående deras anordnande och skötsel, deribland särskildt stadganden, åsyftande att förhindra lotteriförening att förfoga öfver uppkommen vinst samt att, så vidt möjligt är, förebygga partiskhet vid inköp af erbjudna alster. Det har därför synts utskottet lämpligt, att den möjligen uppstående vinsten skulle tillfalla staten, att användas för något allmännyttigt ändamål, samt att i styrelsen för dessa industrilotterier, hvilka

böra inrättas i endast några af landets större städer, äfven andra personer än industriidkare finje plats.

Såsom förut nämnts, har Kongl. Maj:t, på grund af kongl. förordningen den 21 mars 1844, med hvars stadganden uti ifrågavarande hänseende nu gällande förordnings föreskrifter öfverensstämman, medgifvit tillstånd till inrättande af lotterier af omförmäld art, i anledning hvaraf det kunde synas, som om någon ändring af sistnämnda förordning, såsom motionären föreslagit, icke erfordrades. Men då det vill förefalla utskottet, som berörda stadganden under senare tider ansetts lägga hinder i vägen för meddelande af dylikt tillstånd, har utskottet för sådant fall velat uttala behovet af en i nu antydd riktning gående ändring af berörda, gällande förordning.

Hvad åter angår förslaget om inrättande af ett statspenningelotteri i vårt land, har utskottet visserligen erfarit, hurusom penningebelopp, om ock ej till den af motionären uppgifna storlek, likväl högst betydande, beklagligtvis årligen utgå från Sverige till de utländska penningelotterierna; men då, äfven om ett lotteri af dylik beskaffenhet inrättades hos oss, någon visshet naturligen ej förefinnes, särskildt med hänsyn till den, äfven inom detta område, existerande konkurrensen, att ens större delen af de belopp, som nu komma de utländska penningelotterierna till godo, skulle söka sig till det svenska lotteriet, samt anordnandet af ett inhemskt sådant med all sannolikhet skulle gifva ökad näring åt spelpassionen, som för den stora allmänheten städse visat sig medföra de mest olycksbringande följder, ej blott i moraliskt, utan ock i ekonomiskt afseende, har utskottet, som anser det i öfrigt ej vara med statens uppgift förenligt att uppträda såsom anställare af penningelotteri, ej funnit skäl att tillstyrka bifall till inrättande i vårt land af lotteri af nu ifrågavarande slag.

På grund af hvad sålunda anförts, får utskottet vördsamt hemställa,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att, derest bestämmelserna i kongl. förordningen angående förbud mot lotterier m. m. den 6 augusti 1881 anses utgöra hinder för medgifvande af tillstånd till inrättande af industrilotterier, Kongl. Maj:t täcktes i samma kongl. förordning vidtaga sådan ändring, att dylika lotterier må kunna i rikets större städer anordnas.

Stockholm den 15 mars 1888.

På utskottets vägnar:

G. F. ÖSTBERG.

Reservation:

af herr *G. F. Östberg*, som anført: »Jag medgifver, att man af industrilotterier kan vänta ej obetydligt gagn för ett stort antal industriidkare, men måste å andra sidan erkänna, att sådana lotterier, om de inom landet upprättas i större mängd, äfven kunna medföra åtskilliga olägenheter. Om vidare många handtverks- och industriföreningar hafva uttalat lifliga sympatier för ett allmänt upprättande af industrilotterier, så eger man likväl icke visshet, huruvida dessa uttalanden äro grundade på ett moget öfvervägande af alla omständigheter, som kunna på frågan ega inflytande, och man vet ännu mindre, om dessa uttalanden äro uttryck för en allännare mening inom landet. Då enligt min tanke Riksdagen endast med mycken betänksamhet bör uttala ett bestämdt omdöme i denna fråga, anser jag, att Riksdagen, äfven om fördelarne af industrilotterier synas öfverväga olägenheterna, icke bör i ämnet göra framställning till Kongl. Maj:t, förr än frågan blifvit noggrannare utredd, än som af ett riksdagsutskott kan ske, och opinionen i landet blifvit mera stadgad än nu är fallet; och har jag af denna anledning ansett, att motionen icke för närvarande bör till någon Riksdagens åtgärd föranleda»;

häruti har herr *N. Wallmark* instämt;

af herr *E. Westin*.
